

mint sátoztetős. Különleges a 84. sz. ház, melynek szerkeze-
te talpgerendás lehetett. Néhány esetben a padló lesározását is
azonosítani tudtuk. Majdnem minden házban rögzíthettük sű-
tőkemencék nyomait, melyek általában szét voltak rombolva,
mindössze felépítményük omladéká, kövei és platnijuk faltjai
utaltak egykori jelenlétükre. Külső kemence nyomát két, ide-
iglenesen használt tüzhely nyomát egy esetben tudtuk igazolni.

Az értékelhető kemencék platnijainak szürke sározása 2–3
cm vastag volt, alatta állatsonttal, kerámatöredékekkel, kövek-
kel tapasztva. Felmenő faluk 8–12 cm vastag lehetett.

Az egyik objektum érdekessége, hogy a háznak induló jelen-
ség méhkas alakban lemélyült, majd az alján egy négyszögletes,
szervesanyag tartalmú folt mutatkozott. Úgy tűnik, mintha az
épületből mélyítették volna le, mintegy pincészerűen (sehol
sem lép ki a ház vonalából).

A szelvény legmarkánsabb jelensége egy 5 árokból álló
komplexum volt. Tagjai lépcsős oldalú, helyenként cölöp-
lyukakkal tagolt aljú árkok. Ez utóbbi jelenség védmű funk-
cióra utal, míg a fővonalból leágazó tagok a vízelvezetést
szolgálhatták. Telekhatároló árokra egy esetben akadt példa.
A szelvény D-i fala mentén K–Ny irányú házsor jelentkezett,
kijelölve a település terjeszkedésének irányát. Az utcából mind-
össze 3 ház esik ki, melyek az árok É-i oldalán kerültek elő.
A kronológia összetettségét mutatja, hogy mind az árokrend-
szerre ásva, mind által vágva jelentkeztek gödrök, sütőkemen-
cék és házak.

A lelőhely leletanyagának döntő többségét a kézikoronon
készített, közúzalekos soványítású főzőfazekak adják, befésült
vonal- és hullámvonalalköteg díszítéssel. Jóval szerényebb meny-
nyiségű a kézzel formált fazék, és csak elvétve került elő sütő-
harang töredéke. Viszonylag gyakoriak a csontból készített árák,
ritkábban simítókanalak, ill. egyéb csonteszközök maradványai.
Orsógomb és -korong mindössze 1–2 példánnyal képviselteti
magát, csakúgy mint a vastárgyak, a vassalak. Nagy mennyi-
ségben találtunk viszont a kemencék környékén riolitot/riolit-
tufát, és kibontottunk egy fél örlökövet is. A cserepek között
szórányosan rézkori(?) töredékek is előfordulnak. A helyszíni
megfigyelések alapján több periódusú, de végig a kései avarok
által használt településrészletről van szó, mely D felé terjed
tovább. Több szempontból is érdekes a feltárás: az előzetesen
ide helyezett, Árpád-kori Töt falu helyett annak késő avar kori
(8–9. századi) előzményét(?) fogtuk meg, melynek közelé-
ben ráadásul az egykori lakók temetőjét is azonosítani tudtuk.

A leletanyagot a Jóna András Múzeumba szállítottuk.

Munkatársak: Körösfői Zsolt, Scholtz Róbert régészek;
Bocz Péter régésztechnikus; Kiss László, Sipos Attila Csaba,
Svéda Csaba és Vizler Csaba rajzoló; Balogh Lászlóné és
Szmolár Edit segédrestaurátorok.

PINTYE GÁBOR – TOLDI ZOLTÁN – TOMPA GYÖRGY

239. Nemeskér, R. k. templom (KÖH 79329)

(Győr-Moson-Sopron megye) Kú

2011. november 30-án régészeti felügyeletet láttunk el a temp-
lom köré tervezett drénárók kivitelezési munkáihoz kapcsoló-
dóan. A templom felújítását műemléki kutatás előzte meg 2011

augusztusában és szeptemberében. A felügyeletnek ezért az
akkor tapasztalt jelenségek kiegészítése is célja volt. Az árok
ásását a D-i oldalon kezdték, az É-in folytatták, majd a szen-
tély körül fejezték be; 50 cm széles és 60–70 cm mély árkot
ástak munkagéppel. Mindenhol kevert humusz talaj került
ki az árokból, elvétve szórvány antropológiai anyaggal, mert a
középkori templom körüli temetőt csak a 18. században zárták
le. A középkori hajó K-i sarkainál – ahonnan K felé a 18. szá-
zadban bővítették a templomot – az alapozásban is elválás volt
tapasztalható. Az is megerősítést nyert, hogy a hajó D-i kapujá-
nak küszöbszintje soha nem helyezkedett el mélyebben. Egyéb
régészeti jelenséget nem tapasztaltunk.

Munkatárs: Nemes András művészettörténész.

GABRIELI GABRIELLA

240. Nemesvámos, Baláca (MRT 2. k. 34/14. lh., KÖH 8735) (Veszprém megye) Ró

A feltárás a balácai római kori villagazdaság turisztikai fej-
lesztését célzó, Veszprém Megye Önkormányzata által elnyert
KDOP pályázat terhére valósul meg 2011. május 3–26. között.
A feltárási munka két, egymást követő szakaszból állt: optikai
kábel árkanak régészeti megelőző feltárása (50 m²) és római
kori fűszer- és gyógynövénykert létesítése (300 m²).

Az optikai kábelt a III. épület szerverszekerényétől a főépü-
let (L) bejáratánál levő kapcsolószekerényig kellett elvezetni.
A nyomvonalat igyekeztünk nagyrészt már feltárt területen ki-
jelölni. Feltáratlan területeket érintettünk a főépület és a X. épü-
let közti szakasz egy részén, ill. a X. és III. épület közti szakasz
egy részén. A nyomvonal szélessége 40–50 cm volt. Mélysége
a régészeti érintettség szerint változott. Az előbbi szakaszon
csak kézzel dolgoztunk, míg az utóbbi esetben kis kotróval
emeltük ki az átlagosan 30–40 cm vastag forgatott réteget.
A forgatott réteg a III. épület felé megvastagodott, és újkori tör-
melékekkel kevert építési törmelékké változott. A forgatott réteg
és a törmelék réteg alatti vastag, barna, kevés római kori habar-
csszemcsével, *tegula*- és *imbrex* töredékekkel kevert réteg jelent-
kezett. A barna réteg alatt a világosbarna altalajt találtuk, ami-
ben az objektumok jelentkeztek. A régészeti érintetlen, ill.
a már feltárt területeken 60 cm volt az árok mélysége, az újon-
nan feltárt részekben elérhette a felszíntől mért 170 cm mély-
séget is. Összesen 8 régészeti objektumot tártunk fel. Ezek
közül 3 objektum korábbi régészeti feltárás nyomait mutatta.
Öt objektum a X. és III. épület közti szakaszon jelentkezett,
feltáratlan, ill. közművezetékekkel részben bolygatott volt. A kis
sz. régészeti leletanyag alapján a 8 objektum a kora római idő-
szakhoz köthető.

Az előző évek dokumentációja alapján jelöltünk ki 5 szel-
vényt a tervezett római kori fűszer- és gyógynövénykert he-
lyén. A szelvények körzetében található építmények alapján
feltételezhető volt, hogy épített emlékekkel nem kell számolnunk
a területen. A területet előző ásások alkalmával (Rhé Gyulától
kezdve) sokáig földdeponák használták, így jelentős vastagsá-
gú, újkori szeméttel kevert réteg jelentkezésére is számítottunk.
A kijelölt szelvények felületét – tanúfal hagyása nélkül – forgó-
kotróval lehumusztuk. A humusztolás során az újkori, római

kori törmelékekkel kevert réteg két nagyobb rétegben jelentkezett, közöttük 20–30 cm vastag barna, törmelékes réteget találtunk. A törmelékes rétegek vastagsága, és a terület lejtése okán a humuszolt réteg mélysége, 75–25 cm között változott, és K-i irányba vékonyodott. A humuszolás során kiderült, már korábban feltárt szelvényrészeket is elértünk a D-i és Ny-i oldalon. A Ny-i oldalon kb. 20 cm az átfedés, de a D-i oldalon mintegy 100 cm. A szelvényeket ehhez a tényhez igazodva jelöltük ki ezután. A feltárás célja az volt, hogy megállapítsuk: a tervezett beruházás által érintett mélységben található-e olyan régészeti emlék, ami a beruházást megakadályozná, vagy módosítaná. A szelvényekben eltávolítottuk a humuszolás után is nagy felületen megmaradt újkori szeméttel kevert, felülről számítva második római kori törmelékekkel kevert újkori réteget. Láthatóan egy nagyobb felszíni mélyedést töltöttek fel. Az újkori réteg alatt, az optikai kábel fektetésekor megfigyelt barna, fehér habarccsal és kevés *tegulat*-törmelékekkel kevert réteget találtunk, ami kb. 60–70 cm vastagságban jelentkezett. Alatta a már ismert világosbarna bolygatatlan réteget találtuk. A feltárás során 5 régészeti objektumot tártunk fel. Az objektumok közül egyik nem tartalmazott leletanyagot, kettő pedig újkori szemétdörrel bolygatott volt. A kisszámú leletanyag, ill. rétegtani helyezték alapján a késő római periódushoz köthetők. Az egyik objektum feltárása során 1 darab késő római kisbronzot találtunk. Meghatározása még nem történt meg.

CSIRKE ORSOLYA

241. Nemesvámos, Temető (MRT 2. k. 34/8 lh., KÖH 8729) (Veszprém megye) B

Az MTD-üzem bővítése kapcsán 2011. szeptember 29. és október 14. között feltárást végeztünk a lelőhelyen. A feltárt terület 5190 m² lehumuszolt területen belül mintegy 2000 m². Sikertelenül a lelőhelynek a Dózsa György utca 1. sz. alatti építési területre benyúló részét teljesen feltérképezni, megtaláltuk a település ÉÉK-i szélét. Összesen 27 objektumot találtunk, nagyrészt gödröket és kevés cölöplyukat. Ezekből ház nem rajzolódott ki. Feltártunk egy egyelőre ismeretlen funkciójú, hengeres, tapasztott és kiégett falú gödröt és egy gödörben lerakott edénydepót. A lelőhely késő bronzkori település, az urnamezős kultúra idősebb szakaszára datálható.

REGENYE JUDIT

Novajdrány határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Farkas-ordító (KÖH 78441)

Terpesz kelet (KÖH 78439)

A lelőhelyen 2011–2012-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2012. év jelentései között.

MISKOLCZI MELINDA

242. Nőtincs határa (Nógrád megye) Ő, N, Kö, I

A Szlovák–magyar gázvezeték Nógrád megyei szakaszának régészeti terepbejárására 2011. október 25–28. között, valamint november 29-én került sor. A teljes nyomvonal hosszát bejártuk, azonban régészeti megfigyelést csupán a nyomvonal egyes szakaszain tudtunk végezni. Két korábban ismert régészeti lelőhelyet újra azonosítottunk, valamint 13 új lelőhelyet regisztráltunk. Régészeti érdekű területként 9 helyszínt jelöltünk meg.

Hársas alja I. (KÖH 78919): A településtől DNy-i irányban, a település szélétől mintegy 1,8 km-re található, a Bogárdi-pataktól és a műúttól Ny-ra húzódó domb tetején. D-i része annyira Ősagárd település közigazgatási területére is. A területen szóróanyag korongolt kerámiát valamint apró patiscstörödedéket gyűjtöttünk. A terület részben lucernával fedett, részben művelt, közepes látási viszonyokat nyújtott. A növényzeti fedettség miatt sem a lelőhely pontos kiterjedését, sem pontos korát nem tudtuk megállapítani.

Hársas alja II. (KÖH 78921): A lelőhely a település külterületén, a település szélétől 1,5 km-re DNy-ra, a Bogárdi-patakot Ny-ról kísérő dombsor É-i lejtőjén, a Nőtincs–Ősagárd útelágazástól D-re, mintegy 250 m-re található. Területén több korongolt és kézzel formált kerámiatörödedéket és patiscst gyűjtöttünk. Jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll, de növényzettel fedett volt, közepes látási viszonyokat nyújtott. A lelőhelyen népvándorlás kori és őskori településobjektumokkal kell számolnunk.

Ősagárdi elágazás (KÖH 46452): A lelőhely a település szélétől K-re, attól mintegy 1,5 km-re, az ÉÉNy–DDK-i irányú Tringi-dűlő nevű, hosszan elnyúló domb K-i végén, közvetlenül a Nőtincs–Ősagárd útelágazástól É-ra, a Bogárdi-pataktól Ny-ra található, a Felsőpeténybe vezető műút mindkét oldalán. 1952-ben távvezeték oszlopainak állításakor több avar kori sirt bolygattak meg a Tringi-dűlő K-i nyúlványának szélén, a domb tetején, amelyeket Patay Pál régész gyűjtött be a területéről. Ásatásra akkor nem volt lehetőség, a lelőhely pontos kiterjedése így bizonytalan, terepbejárással nem állapítható meg. A neolitikus települést 2002-ben terepbejárás alkalmával Bácsmezői Gábor régész lokalizálta. 2011-ben felszínéről egy szilánkvakarót és több apró kerámiatörödedéket gyűjtöttünk. A terület szántott, közepes látási viszonyokat nyújtott. Kiterjedése a környező fenyőerdő miatt nem állapítható meg.

Petényi-határon-dűlő (KÖH 78923): A régészeti lelőhely Nőtincs és Felsőpetény települések közigazgatási határán, a Petényi-határon nevű dűlő DK-i végén, közvetlenül a Nőtincs és Felsőpetény közt futó műúttól Ny-ra, egy lejtős domboldalon fekszik. Korongolt középkori és szürke színű, szintén korongolt népvándorlás kori kerámiát, valamint kevés patiscstörödedéket gyűjtöttünk. A terület szántott, közepes látási viszonyokat nyújtott, kiterjedése kb. 200×130 m.

Munkatárs: Zandler Krisztián.

GUBA SZILVIA